

irremissiblement antiquat en català, i avui *palomins* ja no el tinc més que com a nom d'una espècie de bolets, a l'Alt Pallars (Farrera, 1933), i pron. *palumins* a la Conca de Tremp (on en tinc nota a Sta. Engràcia, crec que designant precisament el mateix, 1957); i el *DAG.*, a la Conca de Meià.

Quant a *palombo* com a nom de peix (*palomb* en el *DAG.* deu ser catalanització artificiosa), recollit per diversos diccs. nostres des d'OPou, veg. la nota de Gulsoy a Sanelo, p. 401, on demostra que es tracta en realitat d'un nom italià, amb malentès d'OPou, copiat pels altres (sembla que podem descartar sense escrúpol la possibilitat d'un mossarabisme). Res a veure amb això el nom de peix esqual, *palomida* (veg. *BONITOL*).

Per a *paloma*, i tots els seus derivats, en qualitat de termes nàutics i mariners, ja se'n va tractar suficientment a les notes sobre *EMPALMAR*, en aquest dicc. i en el *DECH* (II, 571-2); a la documentació donada allí, hi afegeixo encara *paloma*, corda en una nau, a. 1352, en un inv. mall. de 1352 (Rubió, *Diplomatari de l'Or. Cat.*, 267), «amans del dit arbre --- *paloma* --- estrayellerà», Bna. 1354 (Bofarull, *Antiga Marina Cat.*, 78); i, amb sentit semblant: «item, proïç; ít. palomeris; ít. barcha» en un altre inv. barceloní de la mateixa data (ibid., p. 79); *palomer* classe de mariner («ffo venut al *palomer* qui à nom Alvarello», Rubió, id., 276).

El principal stock dels representants de *PALUMBES* en el nostre domini ha quedat fossilitzat en la toponímia. La quantitat dels *Palomar*, *Palomer*, els noms de illes i roques dites *La Palomera*, en el tresor dels nostres NLL és quasi innombrable; els *Coll de Palomeres* són quasi infinits,¹ i ells ens ressusciten amb el nom antic les parades i parances dels caçadors de tudons en les collades; noms de coves on solen refugiar-se tudons i coloms silvestres o ensalvatgits: la *Cova de Can Palomes* de St. Quirze Safaja registrada en el *DAG.*, probablement no és més que una re-plasmació, de les habituals en aqueixa mena de noms, a base d'un terme antiquat en el llenguatge comú, en lloc de *Cova (le)s Palomes* o *Coves Palomes* < CAVAS PALŪMBĒAS. Però deixem això per a l'*Onom. Cat.*, al qual pertany.

Palom. *Palomà*. *Palomador*. *Palomaina*. *Palomar*: 'mena d'oliva' (BDC x, 120). *Palomet*, cf. a Benavarrí, BDC VII, 61. *Palomilla* (castellanisme?, així ho diu *AlcM*, però no veig que en castellà tingui aquests sentits). *Palomita*. De **palmellona* el dissimilat *parmellona* 'peça de fusta que uneix parts del carro' Banyoles, cf. *palomilla* 'peces ensamblades' (i comp. *EMPALOMAR* > *empalmar*). *Palomot*. *Apolomat*, any 1448 (*AlcM*); *apalomat*.

¹ P. ex. *La Palomera*, colladeta immediata a l'església d'Horsavinyà (1917); gran roca insular davant la platja de Blanes (1912); *palumérès*, collada i vella masia 1 km. OSO. de Sta. Bàrbara de Pruneres (a Oix, Garrotxa, 1937, 1984).

Palomejar, alteració de *paramitjal* (MIG) *Palomer*, *-omera*, *palomeró*, *palomet*, *palometa*, *palomí*, V. *paloma*

PALOMIDA, per a l'etimologia, veg. la que ja s'ha indicat a *BONITOL*. Aquí suplementem la documentació: docs. ross. de 1300, 1379 («sírpiés, salpes, *palomides*»), 1397 («unum barril sarder plenum de piscibus *palomides*, salssis»), *InvLC*; del Princ.: *palomida* a. 1349, i ja «musols, lops, lices, orades, *palomides* e altres peix» Balaguer, 1313 i «*palomida* e de la litxa e de pex semblants» St Celoni, 1370 (CaCandi, *Misc. HiCat.* I, 61; *BABL* XII, 421, 148); de les Illes: *palomida*, 1361-5 (*BSAL* VII, 119b) i en particular Eivissa (*palomides*, *-ida*, a. 1655 i 1728) (*BSAL* VII, 119b; v, 180b; III, 267a, 267b), i avui JnCastelló (*Ibiza y Form.*, 120); i Spelbrink (*BDC* xxv, 72); «*palomida*: haec pelámis, -idis; limosa», OPou (*TbPu.*, 65); no és rar que en parli l'Arx. Ll. Salvador en les seves descripcions del mar baleàric (p. 122), «lluny, dins la mar, se veu com una taca fosca: són peixos, sa majoria *palomides*, qui boten i se diverteixen en gran número totes juntes» (p. 139). A Sicília i a les Lípari *palamiti* (VKR III, 362ss.). Per als detalls de les formes serbocroates (*palàmida*, *pòlanda* etc.), vegeu Skok, *ZRPb.* I, 525-6, i LIV, 474. I ha passat també a l'ár. siríà *balamjít* «bonite, sarda mediterranea» (Solayman-Charles, *Parler Maritime Libano-Syrien*, p. 272), on tenim, doncs, una forma arabitzada semblant a la que a *BONITOL* vam postular com a base d'aquest. Altra ment cf. *PALOMETA* (*DECH*).

Palomilla, *palomina*, *palomot*, V. *paloma* *Palònia*, V. *peònia* *Palop*, V. *calop*. La variant *palop* està ben documentada a Eivissa («clase de uva», PzCabr.) i ja en OPou (segurament com a usual a Val.): «*palop*: uvae dáctilae» que l'enumera darrere «*agrás*: uva aceba» (*TbPu.*, 63). Això afavoreix la possibilitat que vingui del nom del poble i vall de Polop, a la Marina d'Alacant, sense donar-li base sòlida; essent «rosat» el *calop* (Guasp) també podríem pensar en el grec *πυρῶπος* 'de color de foc', 'de color encès' (cf. el raïm *moragat*), base també flaca, majorment estant més ben documentada la variant en c- *Palors*, V. *pal* *Palosanter*, *palo-santo*, V. *palissandre*. *Palot*, *palota*, V. *pal(a)*, *pelar* *Palòtiques*, V. *partides* *Palp*, *palpa*, *palpabilitat*, *palpable*, *palpada*, *palpador*, *palpadura*, V. *palpar* *Palpalei*, V. *poliol* *Palpanes*, *-anyes*, probablement resultant d'un encruament de *parpella* (II. *PALPEBRA*) amb *pestanès* (= *PESTANYA*)

PALPAR, del II. *PALPARE* 'tocar lleument', 'amanyagar', 'palpar'. □ 1.ª doc.: fi S. XIII, Lluall.

«Respòs lo sarraí e dix: —Nós crehem --- per *palpar* e tocar e sentir ha hom benança e plaser en aquest món; e per açò en paradís haurà hom glòria *palpant*, sintent e tocant draps blancs e lises, e jaher en còsseres e en blans lits ---», *Gentil*, 286.8f.; «Adam e Eva --- Nostre Sr. --- los envià confort a lu <r>s vergo <n> yas, car El més entra abdós una escuradat que la un no viu l'altre --- Lavòs apelà la un l'altre, e sí -s *palparen*, que nos veÿen, axí fo volentat de N. S. q'èls s'ayustasen carnalment axí com N. S. ac comandat ---», ⁶⁰ Reixac (*Questa*, 160.8); «*palpar*: attacto», JnEsteve; i